

ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

ГОБ
проект

Гендерне
бюджетування
в Україні

МІНІСТЕРСТВО
ФІНАНСІВ
УКРАЇНИ

Швеція
Sverige

Київ
2019

Цю публікацію підготовлено в рамках реалізації **Проекту «Гендерне бюджетування в Україні»**. Проект впроваджується за фінансової підтримки Швеції.

Публікація базується на результатах ґендерного бюджетного аналізу програм, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів у галузі фізичної культури та спорту, який був здійснений Робочими групами з ґендерного бюджетування в Дніпропетровській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Харківській, Херсонській, Черкаській, Чернівецькій областях та в Міністерстві молоді та спорту України.

ГОБ – це комплексний ґендерний підхід у бюджетній політиці та бюджетному процесі на державному й місцевому рівнях, що включає розподіл бюджетних коштів за ґендерним принципом.

Публікацію підготувала:

Оксана Кисельова, національна експертка проекту «Гендерне бюджетування в Україні»

Редакційна група:

Мая Босніч, керівниця проекту «Гендерне бюджетування в Україні»

Ірина Степанова, експертка з комунікацій та моніторингу проекту «Гендерне бюджетування в Україні»

ЗМІСТ

Вступ	4
Огляд ґендерних питань та проблем у галузі	5
Огляд питань ґендерної рівності у бюджетних програмах	14
Рекомендації	16
Перспективи подальшої роботи	18
Джерела	20
Додаток	22

Вступ

У цій публікації наведено огляд та критичний аналіз питань ґендерної рівності у галузі фізичної культури та спорту, які були виявлені в рамках проведення ґендерного бюджетного аналізу програм, що фінансувалися з державного та місцевих бюджетів в Україні в період 2015—2018 років. Публікація спирається на дані, представлені у звітах Робочих груп, які складаються з посадових осіб обласних державних адміністрацій, Міністерства молоді та спорту України, спортивних закладів, обласних управлінь статистики і Державної служби статистики України. У публікації також використані дані досліджень, державних документів та інших джерел. Ґендерний бюджетний аналіз був проведений під керівництвом Міністерства фінансів України в рамках комплексної реформи, яка включає впровадження ґендерного бюджетування в Україні. Ґендерний бюджетний аналіз здійснювався державними службовцями під керівництвом фінансових департаментів обласних державних адміністрацій і Міністерства молоді та спорту України за підтримки експертів проекту «Ґендерне бюджетування в Україні», який фінансується Швецією.

У звіті розглядається роль державної політики та бюджетних програм у ліквідації ґендерних проблем та викликів. Висвітлено досягнутий прогрес і заходи, вже здійснені урядом для розв'язання цих проблем. Крім того, у звіті містяться рекомендації, як уряд може забезпечувати ефективність своєї політики та державних послуг у подальшій роботі з усунення виявлених ґендерних розривів і досягнення рівності.

Звіт призначений для надання стислої інформації про наявність фактичних ґендерних прогалів, виявлених у бюджетних програмах, особам, які приймають рішення в Україні (Кабінет Міністрів, Верховна Рада, інші органи влади), а також державним посадовцям, які працюють у галузі фізичної культури та спорту. Це сприятиме реформуванню галузі в напрямку підвищення ефективності та дієвості надання державних послуг в сфері фізичної культури та спорту.

Огляд ґендерних питань та проблем у галузі

Галузь фізичної культури та спорту характеризується наявністю ґендерних проблем у багатьох аспектах. Урахування проблем, з якими стикаються жінки та чоловіки у їхній різноманітності, сприятиме підвищенню доступності та якості послуг, а також допоможе підвищити ефективність реалізації політики розвитку фізичної культури та спорту. У цьому розділі висвітлено ключові проблеми ґендерної рівності у галузі спорту.

Спорт є тією сферою, в якій дуже відчутно проявляються соціальна зумовленість конструювання жіночності та маскулінності, традиційні ґендерні стереотипи та ґендерно зумовлена поведінка. «Спортивна діяльність має низку специфічних особливостей, що сприяють формуванню ґендерних стереотипів. Типовий для чоловіків процес соціалізації більшою мірою, аніж для жінок, передбачає заняття спортом, оскільки сприяє формуванню таких якостей особистості, які стереотипно сприймаються як «чоловічі» — сила, наполегливість, цілеспрямованість тощо. Хоча останнім часом жінки активно

долучаються до спорту, проте і дотепер існують певні види, які характеризуються як більш чоловічі або жіночі. Агресивний фізичний контакт — це частина чоловічого спорту, тоді як грація й елегантність — риси типової спортсменки-жінки. Існують види спорту, які репрезентують образи, що відносяться до стереотипів

маскулінності (мужності, жорсткості, сили, проявів агресивності у взаємодії із супротивником), до яких належать різні види одноборств, і фемінності, де необхідні м'якість, емоційність, артистизм (наприклад, бальні танці, фігурне катання)» (Лукашук В. І., 2012, 141).

Дуже часто жінки, що займаються спортом, пов'язаним із «чоловічими» характеристиками, сприймаються як «чоловікоподібні», тоді як чоловіки, які не зацікавлені в заняттях фізкультурою та спортом, вважаються «жінкоподібними».

З іншого боку, саме спорт дає можливість досягнення рівноправ'я між чоловіками та жінками шляхом встановлення загальних правил та цінностей, таких як чесна гра, недискримінація, командна робота тощо. Залучення жінок та дівчат до спорту сприяє розвитку їхніх лідерських навичок, незалежності, активності, конкурентоздатності, самовпевненості. Всі ці якості сприяють розширенню повноважень дівчат і жінок та дають їм можливість будувати своє професійне і сімейне життя за власним вибором.

Сфера спорту включає в себе як професійний спорт, або спорт вищих досягнень, так і масовий спорт, або спорт як активний відпочинок та спосіб підтримання хорошої фізичної форми.

Сьогодні все більше жінок і чоловіків займаються спортом для прове-

дення вільного часу та покращення здоров'я. На жаль, цей показник є дуже низьким в Україні — лише 14,2% населення залучено до занять фізичною культурою та спортом (Міністерство молоді та спорту, 2018, 24). За дослідженням, проведеним у рамках Проекту ГОБ, питома вага осіб, які займалися фізичною культурою та спортом, у загальній кількості населення Чернівецької області в 2017 році склала 2% (Звіт Робочої групи з ГОБ, Чернівці, 2018, 15).

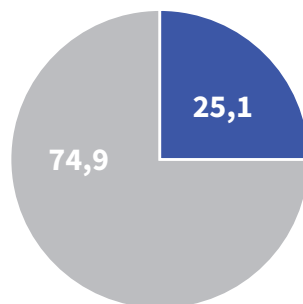
При звітуванні щодо реалізації Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність — здоровий спосіб життя — здорова нація», Міністерство молоді та спорту не використовує розрізнені за статтю дані, однак, виходячи із даних, отриманих Проектом ГОБ, в Кіровоградській області в 2015 році жінки склали лише 26,1% від загальної кількості осіб, які займаються спортом (Проект ГОБ, 2016, 77), а в Чернівецькій області в 2017 році — 25,1% (Звіт Робочої групи з ГОБ, Чернівці, 2018, 15). Ще менший відсоток жінок займалися спортом (10%) та взяли участь у спортивно-масових заходах (16,6%), які були проведені у Дніпропетровській області фізкультурно-спортивним товариством Колос у 2016—2017 роках (Звіт Робочої групи з ГОБ, Дніпро, 2018).

В Одеській області зафіксовано тенденцію до зниження участі жінок у збірних командах у національних

змаганнях. Якщо в 2015 році жінки склали 37,5% від загальної кількості спортсменів, які взяли участь у змаганнях, то в 2017 році — лише 25,6% (Звіт Робочої групи з ГОБ, Одеса, 2018, 34).

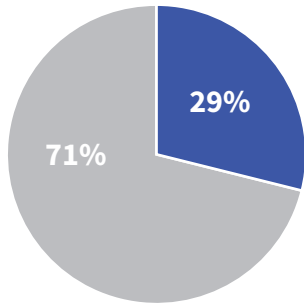
Це збігається із глобальною тенденцією, яка свідчить про те, що традиційно у спорті, як професійному, так і масовому, переважають чоловіки. У всьому світі показник участі жінок у спортивних заходах нижчий ніж чоловіків.

Ґендерний бюджетний аналіз програм у галузі фізичної культури і спорту виявив значне переважання хлопців серед вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ). У 2015 році в Кіровоградській області серед загальної чисельності користувачів послуг ДЮСШ комунальної власності дівчата становили 26,3%, хлопці — 73,7%. У спортивних школах, підпорядкованих громадським організаціям, навчалося 26,9% дівчат та 73,1% хлопців (Проект ГОБ, 2016, 77). У Харківській області спостерігалася така сама картина: кількість хлопців серед учнів ДЮСШ у 2,9 рази перевищувала кількість дівчат. Хлопці чисельно переважали в олімпійських, неолімпійських та параолімпійських видах спорту (Проект ГОБ, 2016, 83). У 2017 році в Одеській області в ДЮСШ, що знаходилися у підпорядкуванні спортивних осередків, навчалося 7% дівчат і 93% хлопців, а в інших ДЮСШ та на рівні заходів, що фінансуються за програ-

● жін. ● чол.

В Чернівецькій області в 2017 році жінки склали 25,1% від загальної кількості осіб, які займаються спортом (Звіт Робочої групи з ГОБ, Чернівці, 2018, 15)

● жін. ● чол.

Гендерний розподіл бюджетних видатків за Обласною програмою розвитку фізичної культури та спорту на 2014-2017 роки Одеської області у 2017 році: 71% чоловіків, та 29% жінок. (Звіт Робочої групи з ГОБ, Одеса, 2018)

мою «Підтримка фізкультурно-спортивного руху» це співвідношення складає 30% до 70%. (Звіт Робочої групи з ГОБ, Одеса, 2018, 26).

Дівчата менше задіяні в командних видах спорту. Зокрема, у 2015 році в Кіровоградській області у восьми командних видах спорту було задіяно 40,7% дівчат-спортсменок порівняно із 55,5% хлопців-спортсменів (Проект ГОБ, 2016, 79).

Суттєвий гендерний розрив у видатках був виявлений під час аналізу всіх програм у галузі фізичної культури та спорту. Наприклад, в Одеській області видатки за Обласною програмою розвитку фізичної культури та спорту на 2014—2017 роки розподілились у пропорції 71% — на користь чоловіків, 29% — на користь жінок (Звіт Робочої групи з ГОБ, Одеса, 2018, 31). У Харківській області видатки на хлопців в ДЮСШ перевищили видатки на дівчат у 2014 році — в 2,7 рази, а в 2015 році — в 2,9 рази (Проект ГОБ, 2016, 84). Треба розуміти, що у даному випадку фінансування Програми розвитку фізичної культури і спорту відбувалося за рахунок обласних бюджетів, які наповнюються як жінками, так і чоловіками. Перекіс видатків на користь хлопців свідчить про несправедливе розподілення бюджетних коштів, а також про те, що батьки дівчат, які займалися поза ДЮСШ, мали оплачувати їхнє заняття спортом за власний рахунок.

У сфері професійного спорту набагато менше жінок-спортсменок порівняно із чоловіками-спортсменами отримують спортивні звання. Зокрема, в Одеській області із загальної кількості осіб, що отримали спортивні звання жінки склали 9,5% у 2015 році, 12% — у 2016 році, і лише 3,5% — у 2017 році.

Дуже часто участь жінок у тренуваннях та спортивних заходах обмежена браком часу, який пов'язаний із подвійним навантаженням жінок — додатковим виконанням ними роботи по догляду за дітьми та родичами. Зрозуміло, що відсутність доступної соціальної та медичної інфраструктури та послуг скорочує вільний час, який жінки могли б присвятити заняттям фізкультурою та спортом.

Ще однією ґендерно-чутливою проблемою є те, що жінки можуть стикатися із загальною нестачею доступних (в плані місця знаходження та вартості) та безпечних спортивних об'єктів, що наражає їх на небезпеку фізичних та / або словесних сексуальних домагань та насильства.

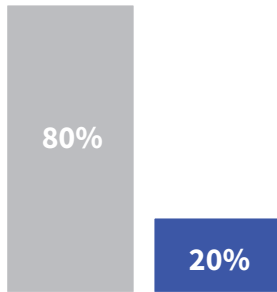
Взагалі проблема ґендерного насильства в спорті є проблемою, якій приділяється все більше уваги на міжнародному рівні. Дані про поширеність статевих та сексуальних домагань у спорті коливаються в межах 14—73% у дев'яти європейських країнах, які здійснили емпіричні дослідження в цій галузі. Вважається, що випадки статевих та сексуальних домагань трапляються у всіх

видах спорту. Прояви сексуальних домагань посилюються на рівні професійного спорту порівняно із масовим спортом. Словесні сексуальні домагання, здається, є найчастішою формою переслідування у спорті (European Institute of Gender Equality).

Ґендерне насильство у спорті включає зловживання та сексуальні домагання з боку чоловіків-тренерів щодо жінок та дівчат. У 2007 році Європейський парламент закликав держави-члени «визначити найкращі практики у боротьбі проти сексуальних домагань та зловживань у спорті» (European Institute of Gender Equality).

В Україні проблема сексуальних домагань та ґендерного насильства в спорті не є темою для публічного обговорення.

Ще одним проявом ґендерної нерівності в спортивній сфері є переважна більшість чоловіків на тренерських посадах. Жінки-тренерки частіше зустрічаються у спорті, де є висока частка жінок (наприклад, танці, гімнастика, фігурне катання та кінний спорт), і вони переважно працюють з жінками, підлітками та дітьми, які конкурують на місцевому та регіональному рівнях. Проте, кількість жінок, які працюють на тренерських посадах практично у всіх видах спорту, видається непропорційно низькою щодо загальної кількості жінок у спорті. Це означає, що багато чоловіків тренують жінок і дівчат, і лише деякі

● жін. ● чол.

Розподіл тренерсько-викладацького складу ДЮСШ в Дніпропетровській області: 80 % — чоловіки, 20 % — жінки (Звіт Робочої групи з ГОБ, Дніпро, 2018, 20).

жінки тренують чоловіків. На рівні професійного спорту кількість жінок-тренерок дуже низька, а в тих випадках, коли жінки-тренерки працюють із спортсменами з більш високими показниками ефективності, вони зазвичай займають посади помічників тренерів, підтримуючи головних тренерів-чоловіків (European Institute of Gender Equality).

Ця тенденція цілком підтверджена ґендерним бюджетним аналізом програм, проведеним в рамках реалізації Проекту ГОБ. Наприклад, в Кіровоградській області серед тренерів-викладачів ДЮСШ чисельно суттєво переважають чоловіки у всіх видах спорту: у літніх олімпійських видах спорту частка чоловіків-тренерів становить 75%, у неолімпійських видах спорту — 89%, а у видах спорту для людей з інвалідністю — 71% (Проект ГОБ, 2016, 79). У Харківській області чоловіки складають 68% тренерсько-викладацького складу ДЮСШ (Проект ГОБ, 2016, 84); в Дніпропетровській області — 80% (Звіт Робочої групи з ГОБ, Дніпро, 2018, 20).

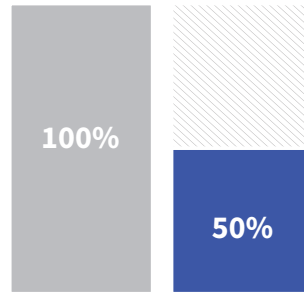
Домінування чоловіків у тренерських колективах може бути одним із факторів, який негативно впливає на відвідування спортивних шкіл дівчатами. На додачу до наявності психологічних бар'єрів, можливості зіткнутися із сексуальними домаганнями та насильством, дівчатам може не вистачати успішних історій і прикладів поведінки жінок у спорті.

В усіх областях, які проводили ґендерний бюджетний аналіз у галузі фізичної культури та спорту, спостерігається ґендерний розрив в оплаті праці жінок і чоловіків. Наприклад, у 2015 році зафіксовано ґендерний розрив 50% в оплаті праці тренерів і тренерок ДЮСШ у Харківській області на користь чоловіків, що зумовлено відмінністю в оплаті праці різних категорій та звань тренерів (Проект ҐОБ, Харків, 2016, 84).

Як і в інших галузях прийняття рішень, в спорті спостерігається низьке представництво жінок на керівних посадах та вертикальна сегрегація в процесі прийняття рішень: ґендерний розрив збільшується відповідно до збільшення рівня посади (European Institute of Gender Equality).

Наша країна не є винятком у цьому плані. Достатньо зазначити, що серед вищого керівництва Міністерства молоді та спорту України немає жодної жінки (Міністерство молоді та спорту, 2018а). Інформація щодо керівництва на рівні департаментів, управлінь та відділів на сайті міністерства, на жаль, відсутня (Міністерство молоді та спорту, 2018b).

У той же час ґендерно орієнтоване керівництво та збільшення кількості жінок-тренерок може сприяти більш широкому залученню дівчат і жінок до занять фізичною культурою та спортом, а також усунути ґендерні стереотипи у спорті.

● жін. ● чол.

Оплата праці тренерок склала 50 % від оплати праці тренерів (в 2 рази менше) в ДЮСШ у Харківській області в 2015 році.

Відображення заходів і досягнень у сфері спорту в засобах масової інформації має безпосереднє відношення до питань гендерної рівності, починаючи із поширення гендерних стереотипів у ЗМІ стосовно спорту і жінок-спортсменок, закінчуючи доступом жінок до спортивної журналістики.

Здебільшого ЗМІ генерують повідомлення, які ретранслюють і закріплюють стереотипи щодо розподілу видів спорту на «чоловічі» та «жіночі». Крім того, зображення жінок-спортсменок та чоловіків-спортсменів засобами масової інформації підсилює стереотипне сприйняття гендерних ролей. Жінки-спортсменки дуже часто зображуються «жіночими» та «сексуальними», а не сильними, спритними, професійними, що знецінює їхні досягнення в спорті.

Незважаючи на значне збільшення участі дівчат і жінок у спорті та зростаючу аудиторію, яка зацікавлена в жіночому професійному спорті, все ще існують значні відмінності у висвітленні діяльності жінок та чоловіків у засобах масової інформації, де досягнення чоловіків-спортсменів отримують набагато більше уваги засобів масової інформації ніж досягнення жінок-спортсменок (European Institute of Gender Equality).

На жаль, не вдалося знайти досліджень, які б проводились в Україні щодо кількісного співвідношення матеріалів в ЗМІ, присвячених спор-

тивним досягненням жінок та чоловіків. Однак загальне дослідження, проведене Інститутом масової інформації в 2017 році свідчить про те, що жінки виступають героїнями матеріалів медіа втричі рідше ніж чоловіки — в середньому лише у 27% випадків (Інститут масової інформації, 2017).

Ще один аспект, який необхідно враховувати,— це брак жінок у спортивній журналістиці. На міжнародному рівні жінки становлять лише 10% позицій у сфері засобів масової інформації (European Institute of Gender Equality). У нашій країні теж існують певні гендерні упередження та стереотипи щодо роботи жінок у галузі спортивної журналістики. Зокрема, дослідження свідчать, що жінки здебільшого публікують матеріали або коментують змагання із «жіночих» видів спорту (фігурного катання, гімнастики тощо). У нашій країні жінки взагалі не коментують змагання з футболу, хокею, боротьби, боксу. Якщо ж журналістка планує зробити публікацію, присвячену цим видам спорту, то це може викликати невдоволення колег-чоловіків. Їй можуть навіть влаштувати перевірку на професійну придатність і знання теми. Якщо чоловічі команди беруть із собою на виїзд журналістів, вони віддають перевагу чоловікам (Асоціація спортивних журналістів України, 2014).

У колі журналістів також досі панують стереотипи, що чоловік є кращим

працівником і більше уваги приділяє кар'єрі, в той час як у жінки на першому місці стоїть родина (Там само).

В Україні жінки, які є спортивними журналістками, стикаються також з прямою ґендерною дискримінаці-

єю. Зокрема, в травні 2018 року головний редактор журналу «Футбол» Артем Франков дозволив собі дуже принизливе публічне сексистське висловлювання стосовно можливості жінок працювати спортивними журналістками (Espresso.tv, 2018).

Огляд питань ґендерної рівності у бюджетних програмах

Протягом 2015—2018 років за сприяння Проекту «ґендерне бюджетування в Україні» було проведено ґендерний бюджетний аналіз 11 програм у сфері фізичної культури та спорту (Дніпропетровська, Івано-Франківська Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Харківська, Херсонська,

Черкаська, Чернівецька області та Міністерство молоді та спорту України).

У ході аналізу важливо було з'ясувати, як заходи програм, що фінансуються із державного і місцевих бюджетів, впливають на жінок і чоловіків різних вікових та соціальних груп, чи відповідають послуги, що надаються через програми, потребам та можливостям жінок/чоловіків та дівчат/хлопців, чи є вони доступними для представників обох статей. Урешті-решт, ґендерний аналіз програм ставив за мету з'ясувати, посилює чи послаблює реалізація цих програм ґендерну рівність.

Загальні результати ґендерного бюджетного аналізу є такими:

- у всіх проаналізованих програмах виявлені ґендерні розриви;

- існують стереотипи щодо розподілу видів спорту на «жіночі» (художня гімнастика, синхронне плавання, волейбол, гандбол, хокей на траві) і «чоловічі» (бокс, боротьба, важка атлетика, футбол, баскетбол, хокей);

ґендерні стереотипи та загально-живані рольові моделі поведінки жінок та чоловіків визначають їхні уподобання щодо вибору виду спорту;

серед вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл значною мірою переважають хлопці;

жінки та дівчата з сільської місцевості мають менші можливості щодо занять фізичною культурою та спортом;

серед тренерів ДЮСШ у всіх видах спорту чисельно переважають чоловіки;

спостерігається суттєвий ґендерний розрив у зарплаті жінок

і чоловіків, які займають посади тренерів в ДЮСШ;

видатки на хлопців/чоловіків в бюджетних програмах у сфері фізичної культури та спорту значно перевищують видатки на дівчат/жінок;

програми сфери фізичної культури та спорту не враховують ґендерні потреби жінок і чоловіків, дівчат і хлопців у їхній різноманітності.

Детальні результати аналізу та ключові проблеми, які слід вирішити для підвищення ефективності бюджетних програм, висвітлені у Додатку.

Рекомендації

За результатами ґендерного бюджетного аналізу були запропоновані рекомендації щодо подолання виявлених ґендерних проблем та розривів (шляхом запровадження заходів та послуг), а також покращення планування та бюджетування щодо ґендерної рівності, зокрема:

на етапі планування програм та бюджетів проводити ситуаційний аналіз та визначати ґендерні потреби жінок/чоловіків та дівчат/хлопців у їхній різноманітності;

проводити ґендерний бюджетний аналіз системно для всіх програм у сфері;

дослідити можливості доступу жінок та чоловіків, які належать до різних вікових та соціальних груп, до занять фізичною культурою та спортом.

визначити вподобання та інтереси жінок/дівчат та чоловіків/хлопців різних вікових та соціальних груп щодо видів спорту;

розпочати збирати дані, розподілені за статтю, віком, станом здоров'я, місцем проживання щодо занять професійним та масовим спортом, а також щодо працевлаштування на посади тренерів у різних видах спорту та щодо складу керівництва в галузі спорту;

забезпечити безбар'єрний доступ до занять спортом жінкам/

чоловікам дівчатам/хлопцям
з інвалідністю;

шляхом проведення інформацій-
них кампаній, соціальної реклами
сприяти широкому залученню
жінок до занять фізичною культу-
рою та спортом;

підвищити рівень фізичної куль-
тури та рухливого способу життя
жінок/чоловіків та дівчат/хлопців
різних вікових та соціальних груп;

запровадити фінансову мотива-
цію спортсменів, як чоловіків, так
і жінок, з метою розвитку спорту
та недопущення втрат кваліфіко-
ваних кадрів.

Перспективи подальшої роботи

За результатами ґендерного бюджетного аналізу програм сфери фізичної культури та спорту виявлено ґендерні прогалини та надано відповідні рекомендації щодо їх усунення та зменшення негативного впливу. Зміни повинні бути внесені до програм та бюджетних документів відповідно до наданих рекомендацій. Проект «ґендерне бюджетування в Україні» планує відстежувати зміни програм та бюджетних документів та оцінювати їхній вплив на життя жінок і чоловіків, дівчат і хлопців у їхній різноманітності.

Незважаючи на те, що вже багато змін можуть бути зроблені на основі наявних знань та знахідок, деякі питання потребують подальшого вивчення, зокрема:

- шляхи подолання ґендерних стереотипів, які існують в галузі фізичної культури та спорту;
- рівень занять фізичною культурою та спортом жінок/чоловіків та дівчат/хлопців різних вікових та соціальних груп;
- механізм запровадження системи щорічного моніторингу залучення жінок і чоловіків України до різних видів спорту, зокрема масового;
- доступність та безпечність закладів/місць для занять спортом для жінок/чоловіків, дівчат/хлопців різних вікових та соціальних груп;
- чинники ґендерного розриву в заробітній платі жінок і чоловіків у галузі спорту;

шляхи посилення участі жінок у спортивних заходах;

механізм досягнення ґендерного балансу рівного представництва та ґендерної чутливості при прийнятті рішень;

шляхи досягнення ґендерної рівності в спортивному тренінгу та викладанні;

вивчення питання ґендерного насильства у спорті;

шляхи сприяння впровадженню результатів сучасних наукових

міждисциплінарних досліджень у роботу закладів сфери фізичної культури та спорту (зокрема «ґендерної психології», «Психології спорту», «Соціології спорту» тощо);

шляхи вдосконалення умов та форм діяльності складових сфер фізичної культури та спорту за місцем проживання, у тому числі кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення відповідно до потреб жінок і чоловіків, жителів міської і сільської місцевості тощо.

Джерела

Асоціація спортивних журналістів України, 2014: Гендерні стереотипи спортивної журналістики: чи існують вони? <http://uspa.com.ua/ukr/news/id/391>

Звіт Робочої групи з ГОБ, Дніпро, 2018: Дніпропетровська обласна державна адміністрація, Департамент фінансів Дніпропетровської обласної державної адміністрації, Робоча група з гендерно орієнтованого бюджетування. Звіт за результатами гендерного бюджетного аналізу Обласної бюджетної програми фінансова підтримка регіональних осередків всеукраїнських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості на утримання та проведення навчально-тренувальної та спортивної роботи.— Дніпро, 2018.— 47 стор.

Звіт Робочої групи з ГОБ, Одеса, 2018: Одеська обласна державна адміністрація, Департамент фінансів Одеської обласної державної адміністрації, Робоча група з гендерно орієнтованого бюджетування. Звіт за результатами гендерного бюджетного аналізу програми у галузі фізичної культури та спорту.— Одеса, 2018.— 99 стор.

Звіт Робочої групи з ГОБ, Чернівці, 2018: Чернівецька обласна державна адміністрація, Департамент фінансів Чернівецької обласної державної адміністрації, Робоча група з гендерно орієнтованого бюджетування. Звіт за результатами гендерного бюджетного аналізу бюджетної програми «Проведення спортивної роботи

в регіоні» за період 2016—2017 рр.— Чернівці, 2018.— 82 стор.

Інститут масової інформації, 2017: У новинах українських ЗМІ жінок згадують втричі рідше, ніж чоловіків. Дослідження. <http://imi.org.ua/monitorings/u-novynah-ukrajinskyh-zmi-zhinok-zhaduyut-vtrychi-ridshe-nizh-cholovikiv-doslidzhennya/>

Лукашук В. І., 2012: Особливості гендерної соціалізації у спорті. // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.— 2012, №993.

Міністерство молоді та спорту, 2018: Звіт про виконання плану заходів на 2017 рік щодо реалізації Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року “Рухова активність — здоровий спосіб життя — здорова нація”.

http://www.dsmsu.gov.ua/media/2018/02/23/3/Zvit_pz_2017.pdf

Міністерство молоді та спорту, 2018a: Офіційний сайт. Керівництво. <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/category/206>

Міністерство молоді та спорту, 2018b: Офіційний сайт. Структура міністерства. <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/16393>

Проект ГОБ (2015): Гендерний бюджетний аналіз програм пілотних областей та галузевих міністерств (стилий виклад). Київ,

2015. <http://grbproject.org/nashi-dokumenty/>

Проект ГОБ (2016): Гендерний бюджетний аналіз програм, які фінансуються з державного та місцевих бюджетів. Стилий виклад. Київ, 2016. <http://grbproject.org/nashi-dokumenty/>

European Institute of Gender Equality: Sport. Relevance of gender in the policy area. <http://EuropeanInstituteofGenderEquality.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/sport>

Espresso.tv, 2018: “У них кожен місяць проблеми”: відомий спортивний оглядач заявив, що жінкам не місце у журналістиці. https://espresso.tv/news/2018/05/21/quotu_nykh_kozhen_misyac_problemy_vidomyu_sportyvnyy_oglydach_zayavyv_scho_zhinkam_ne_misce_u_zhurnalistyци

Додаток

Огляд питань ґендерної рівності, виявлених за результатами ґендерного бюджетного аналізу у сфері фізичної культури та спорту

Дитячо-юнацький спорт

(Дніпропетровська, Кіровоградська, Одеська, Харківська, Херсонська області)

Гендерні проблеми

Ключові питання, які необхідно вирішити при плануванні, наданні послуг та складанні бюджету

Середній показник охоплення дитячо-юнацьким спортом складає 6,6% населення у віці від 6 до 24 років. Серед хлопців цей показник складає 10%, а серед дівчат — 3,3%.

Низьке представництво дівчат у дитячо-юнацьких спортивних школах (середні показники 70% хлопців і 30% дівчат). Хлопці у дитячо-юнацькому спорті чисельно переважають у всіх видах (олімпійських, неолімпійських та параолімпійських).

Діти із сільської місцевості у двічі менше (дівчата у три-чотири рази менше) представлені серед вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

Дівчата та хлопці нерівномірно представлені у різних видах спорту. Дівчат більше у т.з. «жіночих» видах спорту — художня гімнастика (100%), синхронне плавання (100%), гандбол (92%), волейбол (88%) та ін., а хлопців, відповідно, у «чоловічих» видах — хокей на льоду (100%), футбол (99%), вільна боротьба (99%), бокс (97%) та ін.

Дівчата чисельно менше представлені у командних видах спорту.

Серед тренерського складу дитячо-юнацьких спортивних шкіл переважають чоловіки (середні показники — 85% чоловіки і 15% жінки). Чоловіки-тренери дитячо-юнацького спорту чисельно переважають у всіх видах (олімпійських, неолімпійських та параолімпійських).

Через суттєву різницю у кількісному представництві в середньому 75% бюджету дитячо-юнацького спорту витрачається на надання послуг хлопцям і відповідно 25% — дівчатам. Цей розрив є досить диференційованим: в Одеській області у ДЮОШ, що перебувають у підпорядкуванні спортивних осередків, він складає 93% до 7% на користь хлопців, в той час як в інших ДЮОШ — 70% до 30%.

Виділити окремі заходи та кошти на популяризацію закладів дитячо-юнацького спорту серед дівчат.

Створити паритетні умови відбору та навчання для дівчат і хлопців у всіх видах спорту (усунення стереотипного поділу на «жіночі» та «чоловічі» види).

Забезпечити доступ дітей із сільської місцевості (особливо дівчат) до послуг дитячо-юнацького спорту.

Інформувати дітей шкільного віку та молодь з інвалідністю про можливості одержання послуг у дитячо-юнацьких спортивних школах.

Створити рівні умови праці та оплати праці для тренерів-жінок.

Дослідити причини меншої результативності хлопців у завоюванні призових місць, порівняно з дівчатами.

Спорт людей з інвалідністю

(Міністерство молоді і спорту, Миколаївська область)

Гендерні проблеми

Ключові питання, які необхідно вирішити при плануванні, наданні послуг та складанні бюджету

У складі національних збірних команд з видів спорту людей з інвалідністю серед спортсменів і тренерів чисельно переважають чоловіки (середні показники: 65% чоловіків-спортсменів та 70% чоловіків-тренерів).

За кількістю нагород здобутих спортсменами з інвалідністю за різними нозологіями переважають чоловіки (середні показники: 60% нагород у чоловіків, 40% – у жінок).

За результатами участі національної параолімпійської збірної команди у літніх Параолімпійських іграх у 2012 та у 2016 роках найбільшу кількість нагород здобули чоловіки (середній показник 60% нагород).

Видатки на спортивні заходи з параолімпійських та дефлімпійських видів спорту розподілялися відповідно до потреб видів спорту, видатки на т.з. «чоловічі» види спорту перевищували видатки на «жіночі» види спорту (у середньому на 40%).

Проводити просвітницькі та інформаційні заходи (соціальна реклама) із залучення жінок з інвалідністю до занять спортом.

Створити рівні умови праці та оплати праці для тренерів-жінок.

Створити та покращити існуючу «безбар'єрну» інфраструктуру спортивних об'єктів.

На базі реабілітаційних центрів для дітей з інвалідністю створити спортивні секції та залучати дівчат і хлопців до «Інваспорту».

Забезпечити справедливий розподіл видатків бюджету на різні види спорту, збільшити видатки на види спорту, якими займаються дівчата і жінки.

Школи вищої спортивної майстерності

(Івано-Франківська, Черкаська області)

Гендерні проблеми	Ключові питання, які необхідно вирішити при плануванні, наданні послуг та складанні бюджету
<p>Серед спортсменів шкіл вищої спортивної майстерності (далі ШВСМ) чисельно переважають чоловіки (середній показник 67%)</p>	<p>Налагодити співпрацю ШВСМ з дитячо-юнацькими спортивними школами щодо набору дівчат за видами спорту, у яких представлені виключно чоловіки.</p>
<p>Серед спортсменів ШВСМ у таких видах спорту як «академічне веслування», «хокей на траві», «баскетбол» чоловіки склали 100%.</p>	<p>Запровадити фінансову мотивацію спортсменів за високі спортивні результати (як чоловіків, так і жінок) з метою розвитку спорту та недопущення втрат кваліфікованих кадрів.</p>
<p>Серед працівників ШВСМ чисельно переважають чоловіки (середній показник 79%, подекуди аж до 92%);</p>	<p>Заохочувати прийом на роботу тренерів-жінок шляхом надання їм необхідної допомоги у вирішенні житлово-побутових питань, а також фінансової підтримки (як тимчасовий захід).</p>
<p>Результативність під час змагань вища у спортсменок-жінок (частка жінок, які здобули нагороди на змаганнях становила 11,1% у 2015 році та 20,6% у 2016, а в чоловіків відповідно 2,5% та 0%).</p>	<p>Проводити інформаційну кампанію за участю спортсменок і спортсменів ШВСМ з метою створення позитивного іміджу та сприяння ширшому залученню жінок до заняття спортом.</p>
<p>Видатки на спортсменів-чоловіків у ШВСМ значно перевищують видатки на спортсменок-жінок, у зв'язку з тим, що т.з. «чоловічі» види спорту фінансуються краще та потребують більших затрат на спортивне обладнання та інвентар.</p>	<p>Забезпечити справедливий розподіл видатків бюджету на різні види спорту у ШВСМ.</p>

Розвиток олімпійських та неолімпійських видів спорту

(Чернівецька область)

Гендерні проблеми**Ключові питання, які необхідно вирішити при плануванні, наданні послуг та складанні бюджету**

Організація регіональних змагань спрямована на види спорту, якими займаються переважно чоловіки.

Серед учасників регіональних змагань переважають чоловіки (олімпійські види спорту: 66,7% чоловіки, 33,3% жінки; неолімпійські види спорту: 72,9% чоловіки, 27,1% жінки).

Серед учасників змагань загальнодержавного рівня також переважають чоловіки (олімпійські види спорту: 72,1% чоловіки, 27,9% – жінки; неолімпійські види спорту: 81,7% чоловіки, 18,3% – жінки).

Видатки на «чоловічі» види спорту перевищували видатки на «жіночі» види спорту, у середньому на 49,5%.

Шляхом проведення інформаційної кампанії сприяти залученню дівчат і жінок до занять спортом.

Провести опитування дівчат і хлопців та їхніх батьків щодо розвитку нових видів спорту та вдосконалення роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а також ширшого залучення дівчат до занять спортом.

Оновити матеріально-технічну базу спортивних закладів, зокрема, з урахуванням потреб жінок і дівчат.

Внести зміни до Комплексної програми розвитку фізичної культури і спорту Чернівецької області на 2018-2021 роки з урахуванням гендерного підходу.

the *Journal of Applied Behavior Analysis* (1974), and the *Journal of Experimental Psychology: Applied* (1995).

There are a number of reasons why the *Journal of Applied Behavior Analysis* is the most widely cited journal in the field of behavior analysis.

First, the journal has a long history of publishing high-quality research in the field of behavior analysis. The journal was founded in 1968 and has since published a wide range of research, including experimental, clinical, and applied research.

Second, the journal has a high impact factor, which is a measure of the journal's influence in the field. The journal's impact factor is consistently high, reflecting the high quality of the research published in the journal.

Third, the journal has a wide readership, both within the field of behavior analysis and in related fields. The journal is read by researchers, clinicians, and students alike, and is considered a must-read for anyone interested in behavior analysis.

Finally, the journal has a strong reputation for publishing research that is both scientifically rigorous and practically relevant. The journal's focus on applied research has made it a leading journal in the field of behavior analysis.

In conclusion, the *Journal of Applied Behavior Analysis* is the most widely cited journal in the field of behavior analysis for a number of reasons. Its long history, high impact factor, wide readership, and focus on applied research have all contributed to its success.

References

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1995)

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

